

Opinia Senackiej Komisji ds. Nauki
w sprawie wskaźników jakie należałoby uwzględnić
przy ocenie badań naukowych prowadzonych
przez poszczególne jednostki naukowe
podczas prowadzenia oceny parametrycznej.

Uwagi ogólne:

1. Należy ustalić definicję osób zajmujących się badaniami (parametr „*N*”). Do liczby *N* powinni być zaliczani jedynie pracownicy zatrudnieni na stanowiskach naukowo-dydaktycznych i naukowych. Pracownicy techniczni i dydaktyczni (wykładowcy) mogliby być wliczani do liczby *N* (osób uczestniczących w badaniach) pod warunkiem złożenia pisemnej deklaracji o zaangażowaniu w prowadzenie badań naukowych.
2. W przypadku, gdy w skład jednostki podstawowej wchodzi jednostki należące do różnych grup jednostek jednorodnych, postulujemy, aby oceniać je odrębnie w zakresie każdej z dyscyplin przyjmując, że do liczby *N* wchodzi - odpowiednio - pracownicy tylko jednej z ocenianych dyscyplin.
3. Duże znaczenie dla końcowej oceny jednostek ma jakość dyscypliny naukowej jako całości, a nie wyłącznie aktywność badawcza pojedynczych jednostek. Stosowany w poprzedniej parametryzacji algorytm wydaje się sprzyjać silnym jednostkom naukowym klasyfikowanym w stosunkowo słabych grupach jednorodnych. Im bowiem silniejsza naukowo grupa jednorodna, tym wyższy jest średni współczynnik efektywności grupy, i tym mniej jednostek ma szansę uzyskania wysokiej kategorii. Dlatego też liczba jednostek znajdujących się w danej kategorii nie powinna być ustalana arbitralnie, np. 30% jednostek w kategorii A, ale w zależności od rodzaju grupy jednorodnej.

Wskaźniki aktywności naukowej

1. Liczba publikacji w renomowanych czasopismach (polskich i międzynarodowych) oraz monografie.
 - a. Należy ustalić liczbę publikacji branych pod uwagę do oceny parametrycznej. Podczas ostatniej parametryzacji jednostek obejmującej dorobek publikacyjny z 5 lat (lata 2005-2009) uwzględniono liczbę „3*N*”, co jest racjonalne. Uwzględnienie zbyt niskiego

współczynnika przy liczbie „N” może prowadzić do niekorzystnego spłaszczenia rozkładu kategoryzacji. Taki sposób punktowania niesie dodatkowo zagrożenie zmniejszenia motywacji do przygotowywania większej liczby publikacji. Z kolei zbyt duża liczba publikacji branych pod uwagę podczas parametryzacji (wysoki współczynnik przy liczbie „N”) może doprowadzić do znacznego rozdrobnienia prac pracowników, gdyż będzie publikowana duża liczba słabych prac. Jakość zostanie zamieniona na ilość.

2. Rodzaje publikacji i ich punktacja.

- a. Generalną zasadę powinno stanowić, że lista punktowanych czasopism powinna być ogłaszana przed upływem okresu podlegającego parametryzacji.
- b. W trakcie ostatniej oceny parametrycznej publikacje w czasopismach z listy JCR oraz ERIH były punktowane kilkakrotnie wyżej od publikacji w czasopismach polskich znajdujących się na liście MNiSW, co znacznie obniżyło rangę tych czasopism. Publikacje w języku polskim nie powinny być punktowane niżej, niż w języku obcym (np. białoruskim lub chorwackim), dotyczy to zwłaszcza publikacji z dziedziny nauk humanistycznych i społecznych. Często prace wydawane w najlepszych czasopismach krajowych były niżej punktowane niż prace opublikowane w języku angielskim wydawane przez wydawnictwo bez jakiegokolwiek renomy naukowej. W ten sposób doprowadzić można do **likwidacji** nawet bardzo dobrych czasopism polskich, gdyż najlepsi naukowcy, autorytety z danej dziedziny, w trosce o punktowy dorobek swoich zespołów, nie będą w nich publikować. Ważne staje się zatem, aby zespół powołany w celu opracowania nowych zasad oceny czasopism, zwiększył liczbę punktów za publikacje w renomowanych polskich czasopismach.
- c. Należy uwzględniać zróżnicowanie dziedzinowe nauk i różne systemy oceny działalności naukowej (w tym publikacji) wypracowane przez środowisko. W dziedzinie nauk ekonomicznych i społecznych kładzie się nacisk, aby badania naukowe ściśle związane były z gospodarką i społeczeństwem, szczególnie z gospodarką regionalną. Z drugiej strony prace dotyczące tematyki regionalnej nie są publikowane w czasopismach zagranicznych, gdzie warunkiem przyjęcia do druku jest ponadregionalna tematyka badań.

- d. Z uwagi na szczególnie ważny aspekt rozwijania wszelkich form współpracy, w tym zwłaszcza naukowej, z państwami graniczącymi z Polską (i Europą) ze wschodu (Rosja, Białoruś, Ukraina, Litwa, Łotwa, Estonia) istotne jest wprowadzenie punktacji za publikacje w renomowanych czasopismach naukowych tych państw (np. Economic Science, Studies on Russian Economic Development, itp.).
- e. W przypadku filologii obcych, proponujemy zmniejszyć różnicę w punktacji pomiędzy monografiami w języku angielskim i podstawowym a monografiami w języku niepodstawowym, gdyż polskojęzyczne opracowania z zakresu języków i literatur obcych umożliwiają odbiór nowych zjawisk w polskim środowisku naukowym. Są one równie ważne dla rozwoju polskiego środowiska akademickiego jak publikacje anglojęzyczne.
- f. Szczególnej uwagi wymaga ocena dorobku nauk humanistycznych. W dziedzinie tej częstą formą publikacji jest monografia. Monografie takie powinny być odpowiednio wysoko punktowane (np. punktacja jak za 4 dobre artykuły). Bardzo często monografia w języku polskim - ważna i nowatorska, może dotyczyć tematu, który interesuje tylko polskich badaczy, a bywa ważny dla całej kultury polskiej. Wydanie monografii wymaga niewspółmiernie więcej nakładu pracy i czasu od artykułu będącego podstawową formą naukowej publikacji w innych dziedzinach. Dodatkowo należy wziąć pod uwagę fakt, że w humanistyce zazwyczaj nie publikuje się wyników częściowych, co znacząco przekłada się na liczbę prac stanowiących podstawę ewaluacji i może wpłynąć na niższą ocenę tych jednostek. Równie ważna jest zmiana podejścia do monografii współautorskich, których powstaje coraz mniej, z uwagi na konieczność dzielenia punktów za monografię pomiędzy autorami wywodzącymi się z tej samej jednostki naukowej. Podobny problem dotyczy monografii naukowych pod redakcją, które są powszechnie wykorzystywaną formą publikowania podręczników akademickich.
- g. W ocenie jednostek naukowych zajmujących się naukami humanistycznymi powinno stosować się wszechstronną ocenę jakości badań. Nie tylko na podstawie analizy bibliometrycznej, ale również na podstawie oceny eksperckiej uwzględniającej, z jednej strony, wielokierunkowość i zróżnicowanie badań w danej jednostce, z drugiej zaś

wypracowany przez nią oryginalny profil naukowy, na ogół powiązany ze specyfiką regionu.

3. Przy ocenie parametrycznej należy uwzględniać również liczbę realizowanych grantów badawczych o zasięgu krajowym lub międzynarodowym. Liczba realizowanych grantów jest wskaźnikiem wysokiego poziomu prowadzonych badań naukowych - zewnętrzna, anonimowa ocena dokonywana jest przez specjalistów z danej dziedziny, a świadczy również o aktywności pracowników jednostki.

Potencjał naukowy

1. Nadal punktowane powinno być posiadanie uprawnień do doktoryzowania i uprawnień habilitacyjnych

Ocena praktycznych zastosowań badań

1. W zakresie zastosowań praktycznych wyników badań naukowych i prac rozwojowych są oceniane:
 - nowe technologie, materiały, wyroby, systemy, usługi i metody,
 - wdrożenia wyników badań naukowych i prac rozwojowych,
 - patenty, licencje, prawa ochronne na wzory użytkowe,
 - posiadanie laboratoriów z akredytacją Polskiego Centrum Akredytacji.
 - a. Ważne jest, aby proporcje, w jakich poszczególne elementy oceny będą miały wpływ na ogólną ocenę jednostki, były dobrze wyważone, aby np. nie faworyzować jedynie działań dotyczących powiązania badań z gospodarką. Biorąc pod uwagę obecny system oceny, nie znajduje merytorycznego uzasadnienia połączenie w jedną grupę jednostek zajmujących się naukami ścisłymi oraz naukami technicznymi jednostek uniwersyteckich i politechnicznych. W przypadku tych pierwszych podstawowym zadaniem jest prowadzenie badań naukowych podstawowych i publikowanie ich wyników, w przypadku drugich – oprócz prowadzenia badań naukowych również prowadzenie badań aplikacyjnych i ich ewentualne wdrażanie oraz uzyskiwanie patentów.
 - b. Jako potencjalne wskaźniki związane z tym punktem, oprócz funkcjonujących dotychczas, a ściśle związanych z komercjalizacją badań, można wziąć pod uwagę zaangażowanie pracowników jednostki w różnego rodzaju komitetach ewaluacyjnych,

liczbę ekspertyz prowadzonych na zlecenie instytucji zewnętrznych, także regionalnych. Wartość merytoryczną i finansową projektów współpracy z praktyką i regionem można uwzględniać, np. w oparciu o ocenę realizacji projektu.

- c. W dziedzinie nauk humanistycznych powinny być również brane pod uwagę inne działania prowadzone przez jednostki, takie jak wystawy, skanseny, festyny itd., które w znacznej mierze należałoby oceniać porównywalnie do oceny wdrożeń w innych dziedzinach nauki (np. wyniki prac archeologicznych wpływają na proces ustawodawczy, tworzenie planów zagospodarowania przestrzennego, inwestycji, itp.),
- d. W naszej opinii nie jest celowe dodatkowe punktowanie laboratoriów posiadających akredytację PCA. Laboratoria badawcze i wzorcujące posiadające akredytację PCA muszą spełniać wymagania normy PN-EN ISO/IEC 17025 w zakresie właściwego zarządzania oraz kompetencji technicznych odnoszących się rodzaju badań i wzorcowań, których wykonania podejmuje się laboratorium. W takim laboratorium nie ma miejsca na odkrycia i innowacyjne prace badawcze, gdyż musi wykonywać badania wg metod znormalizowanych (rutynowych) lub opracowanych i zwalidowanych procedur.

Efekty materialne i niematerialne działalności naukowej

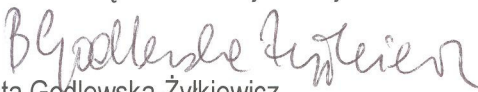
- a. Uwzględniając fakt, że Program KE "Europa 2020", a w szczególności jego projekty przewodnie "Unia Innowacji" oraz "Europa efektywnie korzystająca z zasobów" przywiązują znaczną wagę do zagadnień o charakterze regionalnym, a Europejski Fundusz Społeczny w ramach "Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki" obejmuje swoim zakresem 4 z 10 priorytetów finansowanych środkami EFS (działania regionalne finansowane są w 62 %, a krajowe w 32 % z EFS i mogą być znaczącym źródłem finansowania lub wspierania działalności naukowej), należy uwzględnić zasadność objęcia wskaźnikami parametrycznymi materialnych i niematerialnych efektów działalności naukowej o charakterze regionalnym.

Uwagi końcowe

Uważamy, że system przyznawania środków finansowych na badania tylko najlepszym jednostkom spowoduje dalszy podział w nauce polskiej na jednostki mocne i coraz słabsze,

których w efekcie nie będzie stać na prowadzenie badań naukowych, i zostaną zdegradowane do jednostek dydaktycznych. Całkowite pozbawienie funduszy na działalność statutową wpłynie również na poziom prowadzonej dydaktyki, szczególnie w dziedzinie nauk eksperymentalnych, gdyż studenci nie będą mieli dostępu do nowoczesnej aparatury badawczej. Ponadto niskie finansowanie średnich jednostek może spowodować odpływ dobrych naukowców do jednostek silnych, wspieranych finansowo z budżetu państwa.

Przewodnicząca Senackiej Komisji ds. nauki

Beata Godlewska-Żyłkiewicz